

Kurzusleírás (tematika)

Kurzus címe: Csoportos kutatás: Etika egy több-mint-emberi világban
szerda: 15.10 – 16.30, kéthetente: 02.21., 03.06., 03.20, 04.17., 05.08., UP_401

Kurzus oktató(k) neve és elérhetősége: Lányi András PhD egyetemi docens

Kód: di69-2023-24-02-03	Kapcsolódó tanterv (szak/szint): doktori	A tantárgy helye a tantervben (szemeszter): bármely szemeszterben felvehető	Kredit: 5	Tanóraszám: 10 Egyéni hallgatói munkaóra:
----------------------------	---	---	-----------	---

Kapcsolt kódok: -	Típus: csoportos kutatás, szeminárium	Szab.vál-ként felvehető-e?	Szab.vál. esetén sajátos előfeltételek: -
-------------------	--	-------------------------------	---

A kurzus célja és alapelvei:

Az ökológiai válság új megvilágításba helyezi erkölcsi fogalmainkat és meggyőződéseinket. A kurzus résztvevői az ebből fakadó felismerésekkel és dilemmákkal ismerkednek. A félév során feldolgozzuk az öko-etika néhány fontos témáját, és ennek keretében foglalkozunk a megismerés természetével, a nemnövekedéssel, az ökológiai mozgalmakkal és az ökofenomenológiai kutatásokkal is.

A kurzus keretében feldolgozandó témakörök, témák:

A megismerés természete
A környezet védelmétől az öko-etikáig
A felelősség új dimenziói
Nemnővekedés
Bioegalitárius érvek
Mélyökológiai mozgalom
Ökofenomenológia
Testi kapcsolat

1. Erkölcsfilozófiai alapfogalmak

Az etika tárgya. Tények és értékek. Önismeret. A jó élet célja és/vagy a kötelesség parancsa. A rossz eredete. Felelősség a rosszért. Szabadság és szükségszerűség. Autonómia és heteronómia. Az emberi cselekvés megváltozott természete. Technika és etika. A tudomány felelőssége

Fritjof Capra: A newtoni világgépezet. In Tillmann J.A. szerk: A későújkor józansága 1. Göncöl 1995

Hans Jonas: A kutatás szabadsága és a közjó. U.ott

Hans Jonas: Az emberi cselekvés megváltozott természete. In Lányi, Jávora szerk: Környezet és etika.

L'Harmattan 2005

Michael Sandel: The Case Against Perfection. MIT 2002

2.A felelősség kora.

Szándék és következmény: a felelősség retroaktív konstitúciója. Globális felelősség. Felelősség a jövő nemzedékekért. Felelősség az életért. Az ember: találkozás. A felelősség szubjektuma.

Tengelyi László: A bűn mint sorsesemény 191-262.o. Atlantisz 1992

Nagy Boldizsár: Védőbeszéd a jövő nemzedékekért. Liget 1994.1.

Emmanuel Lévinas: Teljesség és végtelen. Jelenkor 1999

Lányi András: A felelősség kora. In uő: Elképzelt közösségeim. Scolar 2016

3. Ki vagyok én? Az etika emberközpontúsága

Az ember kitüntetett léthelyzete a görög és a bibliai hagyományban. Test és lélek. Ökológiai válságunk történelmi gyökerei. Az emberközpontúság újkori félreértése. Az emberi természet racionális és empirikus értelmezése. Ki vagyok én? Humanizmus, transzhumanizmus, poszthumanizmus.

Lynn White Jr: Ökológiai válságunk történelmi gyökerei. In: Környezet és etika

Charles Taylor: The Sources of the Self. Harvard Univ. Press 1989

Alastair McIntyre: Az erény nyomában, XV. fej. Osiris 1999

Martin Heidegger: Levél a humanizmusról. In uő: „...költőien lakozik az ember...” T-twins 1994

Lányi András: Emberközpontú-e az emberközpontú etika? In Lányi: Oidiposz vagy a Természetes Ember. Liget Műhely 2015

4. Minden állat egyenlő? Etika egy több-mint-emberi világban

Az etika kiiterjesztése: patocentrikus, biocentrikus és bioszociális etika. A természet rendje: „thinking like a mountain”. Jó-e a fotoszintézis? A természet erkölcsi értéke vagy az ember kötelessége?

Peter Singer: Az állatok felszabadítása. Oriold 2019

Holmes Rolston: A környezeti etika időszerű kérdései. In Lányi, Jávorszki szerk: Környezet és etika L'Harmattan 2005

Benjamin Hale: Moral Considerability: deontological, not metaphysical. Ethics & The Environment 16.2. 2011

Albert Schweitzer: Az élet tiszteletének etikája. In uő: Az élet tisztelete. Ursus 1999

5. Mélyökológia és ökofenomenológia

A kartéziánus nyitócsele. A tapasztalat egységének helyreállítása. A mélyökológiai mozgalom.

Mélyökológia és ökofenomenológia. A testi kapcsolat.

Erazim Kohák: Értelmes szív. In: Környezet és etika

David Abram: Merleau-Ponty and the Participatory Nature of Perception. In: uő The Spell of the Sensuous. Vintage Books 1997. Magyarul: D.Abram, Az érzékek igézete. Polaris 2022

Arne Naess: Önmegvalósítás. In: Környezet és etika

Ullmann Tamás: Interioritás nélküli tudat. In Ullmann: Az értelem dimenziói 57-74.o.

Vermes Kata: A test éthosza 37-48.o. L'Harmattan 2006

Lányi András: Miért nem éhes a Dasein Heideggernél? Korunk 2018.1

Tanulásszervezés/folyamatszervezés sajátosságai:

A kurzus menete, az egyes foglalkozások jellege és ütemezésük (több tanár esetén akár a tanári közreműködés megosztását is jelezve:

Csoportos kutatás Lányi András vezetésével

A hallgatók tennivalói, feladatai: az irodalom feldolgozása és megvitatása

A tanulás környezete: tanterem

Értékelés:

(Több oktató és oktatónként külön értékelés esetén oktatónként megbontva)

Teljesítendő követelmények:

Értékelés módja: (milyen módszerekkel zajlik az értékelés {teszt, szóbeli felelet, gyakorlati demonstráció stb.})

Az értékelés szempontjai (mi mindent vesszünk figyelembe az értékelésben):

Az érdemjegy kiszámítása (az egyes értékelt követelmények eredménye hogyan jelenik meg a végső érdemjegyben? {pl. arányok, pontok, súlyok}):

Kötelező irodalom:

Az egész kurzushoz ajánlom:

Lányi A, Jávor B. szerk: Környezet és etika. L'Harmattan 2005

Lányi A: Az ökoetika útkeresése. In Bevezetés az ökofilozófiába – kezdő halódóknak. L'Harmattan 2020

Ajánlott irodalom:

Erazim Kohák: Természettapasztalatunk változatai. In Lányi szerk. Természet és szabadság. Osiris, Bp. 2000

Umberto Maturana, Francisco Varela: The Tree of Knowledge: The Biological Roots of Human Understanding, 6-10.fej. Shambala, Boston 1992

Albert Schweitzer: Az élet tiszteletének etikája, in u.ő Az élet tisztelete. Ursus, Bp. 1999

Hans Jonas: A kutatás szabadsága és a közjó, in Tillmann J.A. szerk: A későújkor józansága 1, Göncöl, Bp. 1995

Arne Naess: Önmegvalósítás, in Környezet és etika

Arne Naess: Ökológia és ökozófia, in Lányi szerk. Természet és szabadság. Osiris, Bp. 2000

Leslie Paul Thiele: Természet és szabadság, in Természet és szabadság

Michael Zimmermann: Heidegger és a mélyökológia kapcsolatának újragondolása, in Környezet és etika

Lányi András: Miért nem éhes a Dasein Heideggernél? Korunk 2018.1.

Lányi András: Emberközpontú-e az emberközpontú etika? In Lányi: Oidipusz avagy a Természetes Ember, Liget Műhely Bp 2015

Erazim Kohák: Értelmes szív, in Környezet és etika

Ted Toadvine: Naturalizing Phenomenology. Philosophy Today 43. 1999

Edmund Husserl: A párisi előadások (részlet: 227-256.o.), in Husserl válogatott tanulmányai, Gondolat Bp. 1972

David Abram: Merleau-Ponty és a Föld Hangja, in Környezet és etika

David Abram: Maurice Merleau-Ponty and the Participatory Nature of Perception. In Abram: The Spell of the Sensuous – Perception and Language in a More-Than-Human World. Vintage Books, New York 1997

Maurice Merleau-Ponty: A látható és a láthatatlan 148-176.o. - Az egymásbafonódás: a kiazmus, L'Harmattan, Bp. 2007

Vermes Kata: A test éthosza 37-48.o. L'Harmattan, Bp. 2006

Lányi András: A test: nyílás, in Lányi: Az ember fáj a földnek, L'Harmattan Bp. 2010

